

УДК 33.05:343.983

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-1834/2024-10.6>

Хамініч С.Ю.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри соціально-економічних дисциплін
Дніпровський державний університет внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2221-5550>

Сокол П.М.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу та міжнародного менеджменту
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9217-9869>

Гордійчук С.М.

старший викладач кафедри маркетингу та міжнародного менеджменту
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Khaminich Svitlana

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs

Sokol Polina, Hordiichuk Svitlana

Oles Gonchar Dnipro National University

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ІННОВАЦІЙ

CURRENT TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF FORENSIC EXPERTISE BASED ON THE IMPLEMENTATION OF ECONOMIC INNOVATIONS

У статті розглядаються ключові аспекти та сучасні виклики, що впливають на розвиток судової експертизи на засадах впровадження економічних інновацій у сучасних умовах. Проводиться аналіз факторів, що відображають необхідність та важливість вивчення цього напрямку, а саме: ринкове середовище, технологічний прогрес, збільшення економічних злочинів, правове регулювання, якість експертних висновків, міжнародне співробітництво та обмін досвідом тощо. Доведено, що судова експертиза стикається з низкою викликів та проблем, які потребують впровадження нових підходів та методів для їх ефективного вирішення. Розглядаються проблеми та перспективи розвитку судової експертизи в сучасних умовах. Обґрунтовано необхідність впровадження економічних інновацій у процес проведення судових експертиз з метою підвищення ефективності результатів судових експертиз.

Ключові слова: судова експертиза, експерт, економічні інновації, правосуддя, глобалізація.

The article examines trends, key aspects and modern challenges that affect the development of forensic examination on the basis of the implementation of economic innovations in modern conditions. An analysis of factors that reflect the need and importance of studying this area is carried out, namely: market environment, technological progress, increase in economic crimes, legal regulation, quality of expert opinions, international cooperation and exchange of experience, increase in the volume and complexity of economic data, advanced training and professional training of specialists, global trends and standards, adaptation to the digital economy, risk analysis and management, etc. It is proven that forensic examination faces a number of challenges and problems that require the implementation of new approaches and methods for their effective solution. The problems and prospects for the development of forensic examination in modern

conditions are highlighted. The main aspects and types of economic innovations in the system of law and forensic examination are considered. The need to introduce economic innovations into the process of conducting forensic examinations is substantiated in order to increase the efficiency of the results of forensic examinations and increase public trust in justice. The challenges and problems of implementing economic innovations related to financing, regulatory support, technological and cultural aspects, integration of new technologies and modern methods are outlined. The role of economic innovations in forensic examination in the context of globalization and a competitive business environment is highlighted. It is found that economic innovations are a key mechanism for achieving sustainable development and increasing competitiveness in the global market. Based on a comprehensive analysis, measures are proposed to minimize the negative impacts of factors that negatively affect the development of forensic examination in modern conditions. The study is designed to contribute to the development of effective policies and tools aimed at improving the level of forensic examination on the basis of the implementation of economic innovations in the modern world.

Keywords: forensic examination, expert, economic innovations, justice, globalization.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку судової експертизи на основі впровадження економічних інновацій є складною та багатогранною проблемою, що потребує глибокого аналізу та всебічного вивчення. В умовах глобалізації, цифровізації та швидкого технологічного прогресу судова експертиза стикається з низкою викликів та проблем, які потребують впровадження нових підходів та методів для їх ефективного вирішення. Проблема розвитку судової експертизи на основі впровадження економічних інновацій потребує комплексного підходу та координації зусиль різних учасників процесу, включаючи державні органи, судові установи, наукову спільноту та бізнес. Вирішення цієї проблеми має важливе значення для підвищення ефективності, точності, справедливості судових процесів, якості та об'єктивності судових експертиз, зміцненню довіри до судової системи, покращенню правопорядку й розвитку економічного і правового середовища в сучасних глобалізаційних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблематики розвитку судової експертизи та інноваційних розробок знаходяться в центрі уваги представників різних галузей вітчизняної науки. Так, Хомутенко В.П., Хомутенко А.В. [13] та Гамалюк Б.М., Лямпель В.І., Цимбаліста Р.Г. [14] розглядали інституційно-організаційне забезпечення формування системи судово-

експертної діяльності в Україні; Рувін О.Г. [6] та Тимчишин А.М. [4] проаналізували сутність та роль судової експертизи в процесуальному праві; Ткаченко Н., Алексейчук В. [12] досліджують моделі системи інституцій судової експертизи в Україні, їх переваги та ризики; Савченко В.А., Коропецька С.О. [9], Кривак Т.П., Баюрко Н.М. [5], Гаспарян С.Г. [3] виокремили перспективні напрями вдосконалення судово-експертної діяльності з урахуванням зарубіжного досвіду та міжнародного співробітництва. Стецик Б.В., Марко С.І. [10] визначили методіку проведення судової експертизи; Угровецький О.П. [11] пропонує регламентацію правового статусу судового експерта. Результати досліджень інновацій та їх впливу на розвиток держави наводиться у наукових статтях таких науковців, як Казакова Л.О., Шпонтан В.С. [15], Біла І.С., Посна В.С., Шевченко О.О. [16], Смесова В.Л., Федорова Н.Є., Побива В.О. [17], Топалова І.А. [18] та інших. Проте, недостатньо досліджуваними залишаються питання впливу економічних інновацій саме на розвиток судової експертизи в Україні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри численні дослідження, присвячені розвитку судової експертизи, недостатньо уваги приділено впливу економічних інновацій на її ефективність і точність. Зокрема, залишаються невирішеними питання: інтеграції

цифрових інструментів і платформ для оптимізації експертних процесів; оцінки економічної доцільності використання інноваційних підходів у судовій експертизі; створення методологій, що враховують специфіку економічних інновацій для експертного аналізу; регламентації правових аспектів використання економічних інновацій у судовій експертизі, можливості адаптації сучасних економічних інновацій до потреб різних галузей судової експертизи, таких як криміналістика, економічна експертиза та фінансовий аналіз; вплив автоматизації та штучного інтелекту на процеси збору, аналізу та інтерпретації експертних даних; ризики, пов'язані з впровадженням економічних інновацій, зокрема питання безпеки даних та збереження конфіденційності; етичні аспекти застосування новітніх технологій у судово-експертній діяльності. Актуальним є дослідження цих питань з метою усунення прогалин у науковій та практичній площині судової експертизи.

Розгляд зазначених питань також потребує визначення шляхів інтеграції інновацій в систему підготовки судових експертів, зокрема: розробки освітніх програм, що включають вивчення економічних інновацій та цифрових технологій; запровадження міждисциплінарних підходів у навчанні, що поєднують знання з права, економіки та інформаційних технологій; створення платформ для обміну досвідом між експертами з різних країн, де вже впроваджено сучасні економічні інновації у судову практику. Крім того, необхідно звернути увагу на розробку стандартів і методичних рекомендацій щодо використання інноваційних технологій у судовій експертизі, що забезпечить уніфікацію процесів і підвищить якість експертних висновків. Комплексне дослідження цих аспектів дозволить розробити практичні рекомендації для вдосконалення судової експертизи в умовах стрімкого технологічного прогресу, що забезпечить її адаптацію до сучасних вимог суспільства та правової системи. Отже, вирішення окреслених

проблем сприятиме не лише підвищенню ефективності судової експертизи, але й зміцненню довіри до правової системи в цілому, оскільки інноваційні підходи здатні забезпечити більш об'єктивний, прозорий та економічно обґрунтований процес експертної діяльності.

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні сучасних тенденцій розвитку судової експертизи, які спрямовані на підвищення її ефективності та об'єктивності, з акцентом на впровадження економічних інновацій, а також обґрунтуванні необхідності інтеграції інноваційних підходів в експертну діяльність для вдосконалення процедур правосуддя.

Виклад основного матеріалу дослідження. Судова експертиза є важливим елементом системи правосуддя, що забезпечує об'єктивність і достовірність у встановленні фактів. У сучасних умовах розвитку економіки та технологій судова експертиза також зазнає значних змін, зокрема завдяки впровадженню економічних інновацій.

Великий тлумачний словник сучасної української мови трактує категорію «експертиза» як розгляд, дослідження якої-небудь справи, якогось питання з метою зробити правильний висновок, дати правильну оцінку відповідному явищу [1, с. 341]. Судова експертиза – це процес дослідження та аналізу фактів та обставин справи, що проводиться експертами у різних галузях знань для отримання об'єктивних даних, необхідних для ухвалення судового рішення. Експертиза призначається судом, слідчим або іншою компетентною інстанцією, і її результати оформлюються у вигляді висновку експерта, який використовується як доказ у судових процесах [2].

Актуальність розгляду проблематики розвитку судової експертизи на основі впровадження економічних інновацій не викликає сумнівів у сучасному глобалізаційному вимірі. Вона обумовлена низкою факторів, що відображають необхідність та важливість вивчення цього напряму, інтеграції інноваційних економічних методів та технологій у судову практику. Це не тільки

сприяє покращенню якості та об'єктивності експертних висновків, а й забезпечує більш ефективне та справедливе правосуддя, що відповідає викликам сучасного суспільства (рис. 1).

В останні десятиріччя світова економіка зазнає значних змін, що призводить до ускладнення фінансових та правових відносин. Швидкий розвиток інформаційних технологій, штучного інтелекту та великих даних надає унікальні можливості для вдосконалення судової експертизи.

У зв'язку зі зростанням економічної злочинності, таких як шахрайство, відмивання грошей та корпоративні зловживання, зростає необхідність у кваліфікованих судових експертизах. Впровадження економічних інновацій у судову експертизу вимагає підвищення кваліфікації та професійної підготовки фахівців [3]. Із розвитком технологій і появою нових методів досліджень зростають вимоги до рівня знань і навичок експертів. Вони мають бути обізнаними не лише у своїй галузі, а й у сучасних економічних тенденціях, технологіях аналізу даних і нормативно-правовій базі.

Введення нових законодавчих норм та вимог у галузі економічної діяльності потребує відповідних змін і в судовій експертизі.

Актуалізація методів та підходів відповідно до сучасних реалій сприяє більш точному та об'єктивному розгляду судових справ [4].

Сучасне суспільство та бізнес-спільнота вимагають від судових експертів високого ступеня професіоналізму та надійності. Впровадження економічних інновацій у процес судової експертизи дозволяє забезпечити високі стандарти якості експертних висновків, що підвищує довіру до судової системи загалом.

У разі глобалізації зростає роль міжнародного співробітництва у сфері судової експертизи. Обмін передовими практиками та інноваційними методами сприяє розвитку та вдосконаленню національних систем судової експертизи, роблячи їх більш ефективними та конкурентоспроможними [5; 6].

У світі обсяг і складність економічних даних зростають експоненційно. Для їх аналізу та інтерпретації потрібні нові підходи та інструменти, що ґрунтуються на економічних інноваціях [7]. Ці інструменти допомагають експертам обробляти великі масиви даних з високим ступенем точності та деталізації, що суттєво покращує якість експертних висновків.

Рис. 1. Основні фактори, що впливають на розвиток судової експертизи

Сучасне суспільство висуває високі вимоги до прозорості та об'єктивності судових процесів. Впровадження економічних інновацій у судову експертизу сприяє підвищенню довіри до судової системи, оскільки інноваційні методи та технології забезпечують більш точні та надійні результати експертиз, мінімізуючи людський фактор та суб'єктивність. Використання інноваційних технологій у судовій експертизі дозволяє суттєво знизити витрати на проведення експертиз, скоротити терміни їх виконання та підвищити загальну економічну ефективність судових процесів. Це особливо важливо в умовах обмеженості ресурсів та необхідності оптимізації бюджетних видатків [8; 9].

Сучасна судова експертиза потребує синергії різних галузей знань, таких як економіка, право, інформаційні технології та аналітика даних справ [10]. Судова експертиза має постійно адаптуватися до нових викликів, що виникають в економічній та правовій сфері. Інноваційні підходи та технології дозволяють експертам відповідно реагувати на зміни в економічному середовищі, що підвищує їхню здатність до вирішення складних та нестандартних завдань [11].

Отже, судова експертиза є важливим інструментом правосуддя, що забезпечує об'єктивність, точність та справедливість судових рішень. Її розвиток та вдосконалення необхідні підвищення ефективності правової системи та зміцнення правопорядку.

Важливо враховувати економічну доцільність впровадження нових технологій, методів та інновацій у судову експертизу [12; 13; 14]. Сучасні економічні інновації, такі як машинне навчання та аналіз великих даних, дозволяють не тільки розслідувати вже скоєні злочини, але й прогнозувати та запобігати потенційним загрозам.

Великий тлумачний словник сучасної української мови подає категорію «інновація» як нововведення; комплекс заходів, спрямованих на впровадження в ту чи іншу галузь новітніх технологій, винаходів і т. ін. [1, с. 498].

Економічні інновації є новаторськими підходами, методами і технологіями, що застосовуються з метою поліпшення продуктивності, ефективності використання ресурсів, якості товарів і послуг, а також загального економічного розвитку. Вони відіграють ключову роль у стимулюванні зростання економіки та сталого розвитку суспільства. Сучасні економічні інновації, такі як машинне навчання та аналіз великих даних, дозволяють не тільки розслідувати вже скоєні злочини, але й прогнозувати та запобігати потенційним загрозам (рис. 2).

Технологічні інновації включають цифровізацію та автоматизацію виробництва (застосування сучасних інформаційних технологій та роботизованих систем для збільшення продуктивності та зниження витрат); інтернет речей (використання мереж для зв'язку між фізичними пристроями та управління ними з метою підвищення ефективності та покращення якості послуг); штучний інтелект (застосування алгоритмів та машинного навчання для аналізу даних, автоматизації процесів та передбачуваного аналізу в економіці).

Організаційні інновації базуються на сучасних моделях бізнесу, тобто створення нових способів організації та взаємодії між учасниками ринку, наприклад, платформні бізнес-моделі (Uber, Airbnb); й управлінських практиках, тобто впровадженні сучасних методів управління та організації праці для підвищення ефективності та мотивації персоналу.

Фінансові інновації – це застосування технологій для покращення та автоматизації фінансових послуг, таких як онлайн-пла-

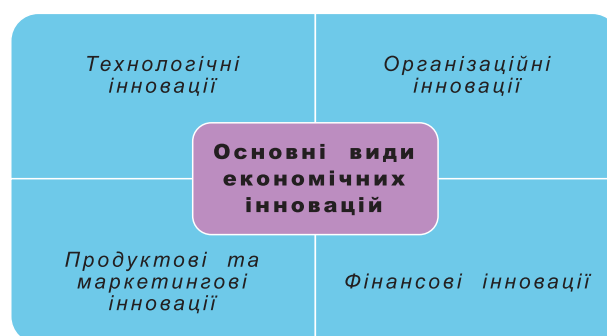

Рис. 2. Основні види економічних інновацій

тежі, краудфандинг, крипто валюти; а також інновації у фінансовому регулюванні: розробка нових підходів до регулювання та контролю фінансових ринків та інститутів.

Продуктові та маркетингові інновації включають розробку нових товарів та послуг (створення інноваційних продуктів, що відповідають нові потреби та вимоги ринку) та маркетингові стратегії використання нових підходів до просування продуктів і послуг з використанням цифрових каналів й аналітики.

Значимість економічних інновацій полягає у стимулюванні економічного зростання (інновації сприяють створенню нових ринків, збільшенню продуктивності та покращенню конкурентоспроможності підприємств) [15]; підвищенні якості життя (нові технології та послуги покращують умови життя, знижують вартість товарів та послуг, роблять їх доступнішими для споживачів) [16]; створенні робочих місць (розви-

ток нових галузей економіки та попиту на фахівців у галузі інновацій сприяють збільшенню кількості робочих місць); вирішенні соціальних проблем (інновації можуть допомагати у вирішенні соціальних проблем, таких як доступ до охорони здоров'я, освіти та житла) [17]; екологічній стійкості (розробка екологічно чистих технологій та рішень сприяє зниженню негативного впливу на довкілля) [18].

Економічні інновації відіграють ключову роль у сучасній економіці, сприяючи зростанню, сталому розвитку та покращенню якості життя. Інновації потребують комплексного підходу та співробітництва між державою, бізнесом та суспільством для максимального їхнього ефекту та користі. Однак для успішного впровадження їх необхідно вирішувати виклики та проблеми, пов'язані з фінансуванням, регуляторним забезпеченням, технологічними та культурними аспектами (рис. 3).

Рис. 3. Виклики та проблеми впровадження економічних інновацій

Одним із основних викликів є брак фінансування на розробку та впровадження інновацій. Інноваційні проекти вимагають значних інвестицій, особливо на початковій стадії, що може бути проблематично для стартапів та малих підприємств. Нестача доступу до фінансування та ризикованість інноваційних проектів можуть відлякати потенційних інвесторів.

Складнощі з отриманням дозволів та ліцензій на впровадження нових технологій та бізнес-моделей можуть уповільнити процес інновацій. Необхідність відповідності законодавчим та регуляторним вимогам може обмежити гнучкість та швидкість впровадження новаторських рішень.

Швидкий розвиток технологій потребує постійного оновлення знань та компетенцій у співробітників компаній. Нестача кваліфікованих фахівців може стати значною перешкодою для успішного впровадження інновацій. Високі витрати на дослідження та розробки нових технологій можуть обмежувати доступ до інновацій для малих та середніх підприємств.

Інновації часто вимагають зміни корпоративної культури та організаційних структур у компаніях. Це може викликати опір з боку персоналу та керівництва. Необхідність нових знань і навичок вимагає перепідготовки та навчання співробітників, що також є додатковим навантаженням для компаній. Інновації потребують інтеграції знань і підходів з різних областей, що може бути складно в організаційному та управлінському плані [19]. Необхідність у міждисциплінарній співпраці та командній роботі може стати викликом для компаній та організацій.

Один із ключових аспектів успішного впровадження інновацій – це захист інтелектуальної власності (патенти, авторські права тощо). Проблеми із захистом інтелектуальної власності можуть відлякати інвесторів та загальмувати розвиток нових технологій та продуктів.

Швидка зміна ринкових умов та вимог споживачів вимагає гнучкості та адаптив-

ності з боку компаній, які впроваджують інновації. Необхідність швидкої реакції на зміни зовнішнього середовища може стати викликом для бізнесу.

Економічні інновації є ключовим механізмом для досягнення сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності на глобальному ринку. Однак для їх успішного впровадження необхідно долати безліч викликів, таких як фінансування, регуляторні обмеження, технологічні та культурні бар'єри тощо. У той же час перспективи розвитку інновацій пов'язані з впровадженням цифрової трансформації, розвитком стійких практик, глобалізацією та розвитком людського капіталу (рис. 4).

Організації, здатні адаптуватися та інвестувати в інновації, можуть очікувати значних вигод та переваг на ринку. Впровадження цифрової трансформації у всіх галузях економіки сприяє підвищенню ефективності та покращенню якості послуг для споживачів. Розвиток цифрової інфраструктури та технологій є ключовим чинником успішної реалізації економічних інновацій.

Розвиток екологічно стійких технологій та практик спрямовується на скорочення вуглецевих викидів та покращення екологічної ефективності виробництва.

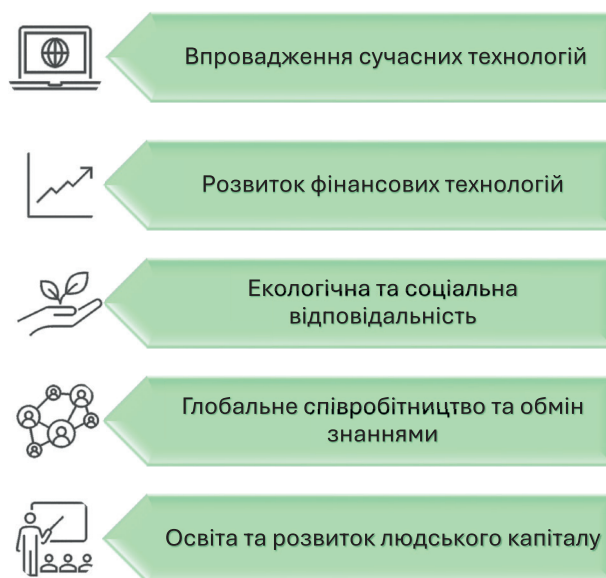

Рис. 4. Перспективи розвитку економічних інновацій

Впровадження соціально відповідальних бізнес-моделей сприяють вирішенню соціальних проблем та поліпшенню якості життя.

Посилення міжнародного співробітництва та обміну знаннями сприяє глобальному поширенню кращих практик та інновацій. Розвиток глобальних ринків та інтеграція міжнародних економічних систем сприятиме зростанню інноваційної активності.

Подальший розвиток освітніх програм та ініціатив спрямований на підготовку фахівців з необхідними компетенціями для роботи в умовах економічних інновацій. Розвиток системи перепідготовки та підвищення кваліфікації повинен бути адаптованим до нових вимог ринку праці.

Судова експертиза, як важлива складова правової системи, відіграє ключову роль у вирішенні різних юридичних спорів та встановленні фактів на основі наукових та технічних даних. З розвитком технологій та змінами в економічному середовищі судова експертиза також зазнає змін, пов'язаних із впровадженням економічних інновацій. Це включає застосування сучасних методів аналізу даних, нових технологій і підходів до вирішення юридичних питань, особливо тих, що пов'язані з економічними аспектами справ.

Роль економічних інновацій у судовій експертизі полягає у наступному:

- цифровізація та використання даних;
- використання штучного інтелекту;
- розвиток фінансових технологій.

Введення цифрових технологій значно змінило способи збирання, обробки та аналізу даних у судовій експертизі. Сучасні економічні процеси вимагають глибокого аналізу великих обсягів даних, що дозволяє експертам та адвокатам обґрунтовувати свої аргументи на основі об'єктивних даних та фактів. Технології аналізу даних, такі як машинне навчання та алгоритми глибокого навчання, допомагають виявляти тенденції в економічних даних, що робить судову експертизу більш точною та об'єктивною. Використання методів аналізу даних та економічного моделювання дозволяє вияв-

ляти закономірності, оцінювати економічні втрати та прогнозувати можливі наслідки різних рішень. Наприклад, при оцінці збитків експерти можуть застосовувати статистичні методи та моделі, засновані на реальних даних про ринкові тренди та фінансові показники.

Штучний інтелект може знайти широке застосування у судовій експертизі для автоматизації рутинних завдань, аналізу великих обсягів даних та передбачуваного моделювання. У контексті економічних суперечок штучний інтелект може допомогти у прогнозуванні економічних наслідків, оцінці ризиків та визначенні оптимальних стратегій для захисту інтересів сторін.

Фінансові технології, такі як блокчейн та цифрові платіжні системи, також впливають на судову експертизу. Вони забезпечують можливість створення цифрових доказів, що підтверджують економічні транзакції та контракти, що особливо важливо у економічних суперечках.

Розвиток економічних інновацій у судовій експертизі викликає необхідність адаптації правового та законодавчого регулювання. Важливо розробити відповідні норми та стандарти для використання технологій штучного інтелекту, цифрових доказів та блокчейн у судових процесах (рис. 5).

Рис. 5. Переваги економічних інновацій у судовій експертизі

Приклади успішного застосування економічних інновацій полягає у використанні алгоритмічного аналізу для оцінки збитків, що включає використання складних моделей і алгоритмів, які враховують безліч факторів впливу на фінансові потоки і оцінку вартості активів.

Наступним прикладом є автоматизований аналіз великих даних для виявлення фінансових шахрайств: Завдяки застосуванню методів машинного навчання та аналізу великих даних судові експерти можуть ефективно виявляти ознаки фінансових шахрайств та незаконних фінансових операцій. Це дозволяє запобігати злочинним діям і захищати інтереси сторін у судових процесах.

Впровадження технології блокчейн дозволяє створювати надійні та незмінні записи про фінансові транзакції та інші важливі дані, що використовуються в судовій експертизі. Це сприяє покращенню прозорості та довіри до доказів, які подаються в суді.

Перспективи розвитку судової експертизи полягають в інтеграції нових технологій та методів; розвитку освіти та професійної підготовки експертів; міжнародному співробітництву та стандартизації тощо.

Подальший розвиток та інтеграція сучасних технологій, таких як штучний інтелект, машинне навчання та блокчейн, сприятиме підвищенню ефективності та точності судової експертизи. Це допоможе скоротити час розгляду справ та покращити якість винесених рішень.

Заклади вищої освіти та професійні асоціації повинні активно розвивати спеціалізовані освітні програми та сертифікаційні курси для підготовки фахівців у галузі економічної експертизи та використання нових технологій.

Співпраця міжнародних організацій та університетів відіграє важливу роль у розробці загальних стандартів та практик у галузі судової експертизи. Це сприяє розвитку міжнародної практики та обміну досвідом у використанні економічних інновацій.

Таким чином, впровадження економічних інновацій значно змінює судову експертизу, роблячи її більш ефективною, прозорою та об'єктивною. Цифровізація, інтеграція штучного інтелекту, глобалізація, використання блокчейну та розвиток спеціалізованих установ відкривають нові можливості для вирішення складних економічних справ. Разом із тим це ставить нові виклики перед експертами, які мають постійно підвищувати свою кваліфікацію та адаптуватися до змін у світі технологій і економіки.

Економічні інновації відкривають нові можливості для сучасної судової експертизи, підвищуючи її ефективність, точність та прозорість. Впровадження сучасних технологій вимагає від фахівців у галузі права та економіки глибоких знань та навичок. Розвиток економічних інновацій відкриває нові перспективи для покращення правової практики та забезпечення справедливості у судових процесах.

Список літератури:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
2. Закон України «Про судову експертизу» від 24 лютого 1994 року № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12?find=1&tex>
3. Гаспарян С.Г. Напрями застосування в Україні зарубіжного досвіду кадрового забезпечення судово-експертних установ. *Архів кримінології та судових наук*. 2020. № 1. С. 129–138.
4. Тимчишин А.М. Судова експертиза як процесуальна форма використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. *Південноукраїнський Правничий часопис*. 2023. № 1. С. 228–235.
5. Кривак Т.П., Баюрко Н.М. Міжнародне співробітництво Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI) та судово-експертних установ України. *Криміналістика і судова експертиза*. 2020. Вип. 65. С. 170–182.
6. Рувін О.Г. Міжнародні організації та інші суб'єкти міжнародного права як суб'єкти контролю за діяльністю судово-експертних установ. *Вісник Маріупольського державного університету*. 2020. Вип. 20. С. 122–129.
7. Khaminich S., Broshkov M., Kuznietsov E., Ptashchenko O., Milcheva V., Boiko O. Transformation of Managerial Innovations in Conditions of Digitalization of Market Relations. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)* ISSN: 2277-3878, Volume-8 Issue-4, November 2019, p.7888–7893

8. Коропецька С.О., Савченко В.А. Актуальні питання проведення судових експертиз у вітчизняному кримінальному процесі та зарубіжній практиці. *Право і суспільство*. 2021. № 4. С. 205–210.
9. Савченко В.А., Коропецька С.О. Перспективні напрями вдосконалення судово-експертної діяльності з урахуванням зарубіжного досвіду. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2022. № 4. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/267843>
10. Стецик Б.В., Марко С.І. Методика проведення судової комп'ютерно-технічної експертизи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 296–299.
11. Угровецький О.П. Регламентация правового статусу судового експерта в адміністративному судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2017. Вип. 43. Т. 3. С. 229–234. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/496424.pdf>
12. Ткаченко Н., Алексійчук В. Моделі системи інституцій судової експертизи в Україні (переваги та ризики). *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2022. Вип. 1 (26). С. 10–23. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2022.02>
13. Хомутенко В.П., Хомутенко А.В. Інституційно-організаційне забезпечення судово-експертної діяльності в Україні. *Експерт*. 2022. Т. 4 (22). С. 59–79. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-4\(22\)-59-79](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-4(22)-59-79)
14. Гамалюк Б.М., Лямпель В.І., Цимбаліста Р.Г. Інституційні засади формування системи судово-експертної діяльності в Україні. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. Випуск 2. С. 61–66.
15. Казакова Л.О., Шпонтанк В.С. Інновації як засіб економічного розвитку держави та їхній вплив на формування світового господарства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. Випуск 40. С. 42–47.
16. Біла І.С., Посна В.С., Шевченко О.О. Інноваційний розвиток як чинник повоєнної відбудови економіки України. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2023. № 8(1). С. 10–16. DOI: <https://doi.org/10.18523/2519-4739.2023.8.1.10-16>
17. Смесова В.Л., Федорова Н.Є., Побива В.О. Інновації як основа соціально-економічного розвитку країн світу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. Випуск 31. С. 109–115.
18. Топалова І.А. Шляхи підвищення результативності діяльності суб'єктів підприємницької діяльності регіону в контексті розвитку ринку інноваційних технологій. *Економічні інновації*. 2021. Том 23, Вип. 3 (80). С. 319–328.
19. Khaminich S., Heti K. The knowledge economy as a factor for enterprise development in management system. *Editorial board of scientific journal «Philosophy, economics and law review»* Volume 1, no. 1, 2023, P. 103–115 (UA).

References:

1. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy / Uklad. i holov. red. V.T. Busel. Kyiv; Irpin: VTF “Perun”, 2009. 1736 s.
2. Zakon Ukrainy «Pro sudovu ekspertyzu» vid 24 liutoho 1994 roku №4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12?find=1&tex>
3. Hasparian S.H. (2020). Napriamy zastosuvannya v Ukraini zarubizhnogo dosvidu kadrovoho zabezpechennia sudovo-ekspertnykh ustanov. *Arkhiv kryminolohii ta sudovykh nauk*. № 1. S. 129–138.
4. Tymchyshyn A.M. (2023). Sudova ekspertyza yak protsesualna forma vykorystannia spetsialnykh znan u kryminalnomu provadzhenni. *Pivdennoukrainskyi Pravnychiy chasopys*. № 1. S. 228–235.
5. Kryvak T.P., Baiurko N.M. (2020). Mizhnarodne spivrobotnytstvo Yevropeiskoi merezhi sudovo-ekspertnykh ustanov (ENFSI) ta sudovo-ekspertnykh ustanov Ukrainy. *Kryminalistyka i sudova ekspertyza*. Vyp. 65. S. 170–182.
6. Ruvn O.H. (2020). Mizhnarodni orhanizatsii ta inshi subiekty mizhnarodnogo prava yak subiekty kontroliu za diialnistiu sudovo-ekspertnykh ustanov. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu*. Vyp. 20. S. 122–129.
7. Khaminich S., Broshkov M., Kuznietsov E., Ptashchenko O., Milcheva V., Boiko O. Transformation of Managerial Innovations in Conditions of Digitalization of Market Relations. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)* ISSN: 2277-3878, Volume-8 Issue-4, November 2019, p.7888–7893
8. Koropetska S.O., Savchenko V.A. (2021). Aktualni pytannia provedennia sudovykh ekspertyz u vitchyzniamu kryminalnomu protsesi ta zarubizhnii praktytsi. *Pravo i suspilstvo*. № 4. S. 205–210.
9. Savchenko V.A., Koropetska S.O. (2022). Perspektyvni napriamy vdoskonalennia sudovo-ekspertnoi diialnosti z urakhuvanniam zarubizhnogo dosvidu. *Elektronne naukowe vydannia “Analitichno-porivnialne pravoznavstvo”*. № 4. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/267843>
10. Stetsyk B.V., Marko S.I. (2022). Metodyka provedennia sudovoi kompiuterno-tekhnichnoi ekspertyzy. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. № 1. S. 296–299.
11. Uhorovetskyi O.P. (2017). Rehlamentatsiia pravovoho statusu sudovoho eksperta v administratyvnomu sudochynstvi. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Seriiia Pravo*. Vyp. 43. T. 3. S. 229–234. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/496424.pdf>
12. Tkachenko N., Aliksieichuk V. (2022). Modeli systemy instytuttsii sudovoi ekspertyzy v Ukraini (perevahy ta ryzyky). *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*. Vyp. 1 (26). S. 10–23. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2022.02>

13. Khomutenko V.P., Khomutenko A.V. (2022). Instytutsiino-orhanizatsiine zabezpechennia sudovo-ekspertnoi diialnosti v Ukraini. *Ekspert*. T. 4 (22). S. 59–79. DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-4\(22\)-59-79](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-4(22)-59-79)
14. Hamaliuk B.M., Liampel V.I., Tsymbalista R.H. (2023). Instytutsiini zasady formuvannia systemy sudovo-ekspertnoi diialnosti v Ukraini. *Dniprovskiyi naukovyi chasopys publichnoho upravlinnia, psykholohii, prava*. Vypusk 2. S. 61–66.
15. Kazakova L.O., Shpontak V.S. (2021). Innovatsii yak zasib ekonomichnoho rozvytku derzhavy ta yikh-nii vplyv na formuvannia svitovoho hospodarstva. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Vypusk 40. S. 42–47.
16. Bila I.S., Posna V.S., Shevchenko O.O. (2023). Innovatsiinyi rozvytok yak chynnyk povoiennoi vidbu-dovy ekonomiky Ukrainy. *Naukovi zapysky NaUKMA. Ekonomichni nauky*. № 8(1). S. 10–16. DOI: <https://doi.org/10.18523/2519-4739.2023.8.1.10-16>
17. Smiesova V.L., Fedorova N.Ie., Pobyva V.O. (2020). Innovatsii yak osnova sotsialno-ekonomichnoho roz-vytku krain svitu. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. Vypusk 31. S. 109–115.
18. Topalova I.A. (2021). Shliakhy pidvyshchennia rezultatyvnosti diialnosti subiektiv pidpriemnytskoi diial-nosti rehionu v konteksti rozvytku rynku innovatsiinykh tekhnolohii. *Ekonomichni innovatsii*. Tom 23, Vyp. 3 (80). S. 319–328.
19. Khaminich S., Heti K. (2023) The knowledge economy as a factor for enterprise development in mana-gement system. *Editorial board of scientific journal «Philosophy, economics and law review»* Volume 1, no. 1, R. 103–115 (UA).